

Evaluatie

Wat meteen opvalt aan de argumentatie waarmee de vpcO haar streven rechtvaardigde, is dat een diepgaande reflectie op de vraag wat onderwijs op protestantse grondslag precies inhield, niet heeft plaatsgevonden. Scholen met de Bijbel waren volgens de vpcO in Vlaanderen nodig, omdat het openbaar onderwijs ernstig tekortschoot (argument 1) en omdat hetgeen in kerk en huisgezin werd beleden, ook op alle terreinen van het publieke domein, inclusief het terrein van het schoolonderwijs, tot uitdrukking gebracht zou moeten worden (argument 3). Hoewel de redacteuren van *De Torenwachter* voornemens waren artikelen met een godsdienstpedagogische inhoud te publiceren,⁷⁴ en de gereformeerde pedagoog J. Waterink (1890-1966) verschillende malen op vpcO-bijeenkomsten een lezing heeft gegeven,⁷⁵ liet de vpcO na te concretiseren hoe haar beginselen – de Bijbel als enige bron om Gods bedoeling met mens en wereld te leren kennen, de vergeving van zonden door geloof in Christus en niet door eigen verdiensten, en de oppersoevereiniteit van Christus⁷⁶ – in de praktijk van het klaslokaal vorm moest krijgen. Hieruit blijkt dat de vereniging er eenvoudigweg van uitging dat een school automatisch een protestantse identiteit had wanneer haar grondslag, lerarenteam en leerlingenpopulatie tot de protestantse kerkgezindte behoorden. De Vlaamse scholen met de Bijbel hanteerden dienovereenkomstig een godsdiensttheologisch model van ‘exclusiviteit’ – het op de leerlingen overbrengen van de aangereikte religieuze traditie als meest zuivere – en kenden *education into religion* – het bij de leerlingen tot ontwikkeling brengen van een nauw afgebakende religieuze identiteit – als godsdienstpedagogisch doel.⁷⁷

Het discours waarvan vpcO-kopstukken zich in *De Torenwachter* bedienden, doet kuyperiaans-gereformeerd aan. De sterke nadruk op bijzonder onderwijs als noodzakelijk uitvloeisel van de door de doop bezegelde, veronderstelde opname in Gods genadeverbond (argument 7) en op het belang van christelijke organisaties, in dit geval scholen, als middel om het protestantisme te verbreiden en hechter te verankeren in de Belgische samenleving (argument 5), wortelen in het door Abraham Kuypers uitgewerkte neocalvinisme. Gereformeerden hebben dan ook een hoofdrol in de vpcO en haar orgaan *De Torenwachter* vervuld. Protestantse tegenstanders van de vpcO grepen het binnen deze vereniging dominante gereformeerde denkpatroon aan om hun bezwaren tegen scholen met de Bijbel kracht bij te zetten. Eén van hen hekelde in 1931 in het door de orthodoxe Belgische Evangelische Zending uitgegeven blad *Onze Hoop* de gedachte dat scholen onbekeerden tot het Evangelie konden leiden (argument 2); het gevaar lag op de loer dat schoolstichting eigenlijk evangelisatiewerk zou gaan ver-

⁷⁴ ‘Algemeene vergadering op woensdag 11 november 1936’, *Ibid.* 9.7 (september-oktober 1936) 1. [Deze editie is abusievelijk genummerd als het zesde nummer van de negende jaargang.]

⁷⁵ In ieder geval in 1936, 1940 en 1947. Zie: ‘Aankondiging’, *Ibid.* 9.4 (maart-april 1936) 4; ‘Schoolnieuws – Scholen met den Bijbel in Vlaanderen: de 18de landdag te Antwerpen’, *De Standaard* 69.20860 (22 april 1940) 3; De Lang, ‘De v.p.c.o. jubileert’, 1.

⁷⁶ ‘Reglementen en statuten van de v.p.c.o.’, *Ibid.* 19.2 (oktober 1946) 2. [Aan deze editie is geen nummer toegekend.]

⁷⁷ E.T. Alii, *Godsdienstpedagogiek. Dimensies en spanningsvelden* (Zoetermeer 2009) 76, 78.